

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ГОЛОДНИК ЮРІЙ АНДРІЙОВИЧ

УДК 351.74:342.9.03(477)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

12.00.07 «Адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»

Реферат дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Роботу виконано здобувачем поза докторантурою

Опоненти: доктор юридичних наук, професор
ДЖАФАРОВА Олена В'ячеславівна,
Харківський національний університет внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України,
завідувач кафедри адміністративної діяльності
навчально-наукового інституту № 3

доктор юридичних наук, професор
СТРЕЛЬЧЕНКО Оксана Григорівна,
Національна академія внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та психології

доктор юридичних наук, професор
МОНАЄНКО Антон Олексійович,
Інститут правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України,
головний науковий співробітник
відділу публічно-правових досліджень

Захист відбудеться «06» квітня 2026 року о 13³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.004.16 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України за адресою: м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навчальний корпус № 3, кімната 301

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування України за адресою: м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Вчений секретар докторської
спеціалізованої вченої ради

Олена ГУЛАК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання захисту прав і свобод людини та громадянина, забезпечення суспільних і державних інтересів неможливо розглядати без діяльності правоохоронних органів. Незважаючи на постійне реформування правоохоронних органів, вдосконалення їх діяльності, проблемні питання законодавчого визначення системи правоохоронних органів, їх організаційної структури, з урахуванням завдань, відсутність злагодженої координації їх діяльності, дублювання функцій, поряд з іншими проблемними аспектами, так і не знайшли свого завершення впродовж усього періоду української незалежності. В окремих випадках реформування правоохоронних органів не тільки не покращило їх діяльність, а призвело до негативних наслідків, що спонукає на доктринальному рівні знайти найбільш оптимальну модель адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України.

До переосмислення теоретичних моделей адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України спонукає Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, так і євроінтеграційні устремління української держави до політичного, інформаційного і правового простору, що висуває перед правоохоронними органами нові підходи до належного виконання функційних повноважень, з урахуванням міжнародних принципів та стандартів.

Теоретична та практична значущість дисертаційного дослідження зумовила потребу в аналізі теоретичних і практичних питань проблематики дослідження.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження стали праці провідних вітчизняних вчених-правознавців, серед яких: В. Авер'янов, О. Агапова, О. Андрійко, Р. Андрусишин, Н. Бакаянова, О. Бандурка, О. Безпалова, А. Берлач, А. Білас, В. Білоус, Ю. Битяк, В. Галунько, В. Гаращук, Є. Гетьман, І. Голосніченко, О. Гулак, О. Джафарова, П. Діхтієвський, О. Доценко, О. Дрозд, Я. Журавель, Ю. Загуменна, О. Зайчук, Р. Калюжний, М. Кельман, М. Козюбра, М. Ковалів, А. Колодій, Т. Коломоець, В. Колпаков, А. Комзюк, В. Курило, О. Коротун, А. Кучук, В. Ладиченко, А. Монаєнко, С. Науменко, О. Негодченко, О. Піддубний, Т. Пікуля, А. Подоляка, П. Рабінович, С. Россоха, О. Рябченко, О. Світличний, О. Соколенко, С. Стеценко, О. Стрельченко, В. Тацій, В. Теремецький, О. Харитонова, Ю. Шемшученко, І. Шопина, О. Яра, Г. Ярмакі та інші.

На монографічному рівні, залежно від предмета дослідження, окремі питання адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України, зокрема, досліджувалися у докторських дисертаціях таких вчених-адміністративістів, як: А. Куліш «Правоохоронна система України: адміністративно-правові засади організації та функціонування» (2009), В. Вац «Адміністративно-правове регулювання кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України» (2015), В. Гриценко «Адміністративно-правові проблеми оптимізації правоохоронної системи України» (2015), О. Кобзар «Адміністративно-правове регулювання поліцейської діяльності в Україні» (2016), В. Фелик «Адміністративно-правове забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України» (2017), Н. Золотарьова «Адміністративна діяльність правоохоронних органів з охорони навколишнього природного середовища: теорія та практика» (2018), С. Пономарьов «Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України» (2018), Ю. Чаплинська «Адміністративно-правове забезпечення реформування органів прокуратури України» (2018), М. Калатура «Адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів» (2019), А. Русецький «Адміністративно-правове забезпечення взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні в Україні» (2019), О. Резнік «Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України» (2019), П. Комірчий «Адміністративно-правові засади публічної служби у правоохоронній сфері України» (2020), С. Банах «Сучасна концепція адміністративно-правового

функціонування органів прокуратури України» (2021), В. Люх «Адміністративно-правові засади оптимізації діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави» (2021), В. Василенко «Адміністративно-правове забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції» (2021), А. Полянський «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами» (2021), Р. Савчук «Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України» (2023).

Утім, не заперечуючи вагомого доробку вчених-правознавців, чималу кількість публікацій з окресленого питання, у юридичній галузі лишається не дослідженими багато проблемних питань адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів. Наразі невирішеними залишаються питання визначення системи правоохоронних органів, недосконалість, суперечливість і неоднозначність нормативно-правових актів, які регламентують діяльність правоохоронних органів, поряд із запровадженням режиму воєнного стану в Україні та ухваленням Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку, потребують нових поглядів на діяльність правоохоронних органів в сучасних умовах. Зазначені обставини зумовили обрання теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дослідження виконано відповідно до основних положень Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, затвердженої Законом України від 20 червня 2022 р. № 2322-ІХ, Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21.

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в концептуальному підході до розкриття проблемних питань в діяльності правоохоронних органів, на підставі доктринальних поглядів, аналізу норм вітчизняного та міжнародного законодавства й практики його реалізації визначити шляхи удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України.

Для досягнення зазначеної мети дослідження вирішувалися такі основні завдання:

- охарактеризувати науково-методологічні підходи до вирішення проблем, пов'язаних із правовим забезпечення діяльності правоохоронних органів;
- окреслити поняття та структуру адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів;
- сформулювати принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів;
- розкрити особливості правоохоронної функції держави в сучасних умовах;
- здійснити ретроспективний аналіз парадигми реформування правоохоронних органів в Україні;
- розкрити особливості діяльності правоохоронних органів у механізмі забезпечення прав і законних інтересів громадян, суспільства та держави в умовах режиму воєнного стану;
- з'ясувати сучасний стан системи правоохоронних органів України;
- охарактеризувати особливості адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України;
- розкрити значення публічного контролю у забезпеченні діяльності правоохоронних органів;
- дослідити зарубіжний досвід правового забезпечення діяльності правоохоронних органів;
- здійснити дослідження діяльності правоохоронних органів окремих країни ЄС та визначити перспективи використання позитивного досвіду в діяльності правоохоронних органів України;

– розробити науково-обґрунтовані пропозиції, спрямовані на удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають під час втілення заходів із адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів.

Предмет дослідження – адміністративно-правове забезпечення діяльності правоохоронних органів.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність філософських та загально-правових методів наукового пізнання. Діалектичний метод становить методологічну основу дослідження і надав можливість розкрити наукове обґрунтування теми дослідження, предмет дослідження, поняття, структуру, принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3). Метод комплексного аналізу і синтезу використовувався для вивчення методологічних підходів, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням діяльності правоохоронних органів в Україні, проблемних питань визначення поняття і структури адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділи 1.1, 1.2), дав можливість виокремити та згрупувати принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділ 1.3), виявити і окреслити елементи механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділ 2.1). Метод правового моделювання допоміг розкрити наукові доктрини, діяльність правоохоронних органів та діяльність громадських об'єднань у здійсненні контролю за діяльністю правоохоронних органів, для пошуку і моделювання оптимальних варіантів щодо вдосконалення нормативно-правових актів діяльності правоохоронних органів, визначити перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділи 1.2, 1.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.3). Порівняльно-правовий метод надав можливість дослідити функції держави, проаналізувати нормативно-правові акти, запропонувати модель удосконалення законодавства у сфері адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів, дослідити зарубіжний досвід діяльності правоохоронних органів, розкрити роль громадських організацій та інших суб'єктів на діяльність правоохоронних органів та перспектив розвитку адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділи 2.1, 4.1, 4.2, 4.3). Формально-логічний метод дав змогу сформулювати теоретичні положення дисертації, визначити поняття і структуру адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3). Історико-правовий метод надав можливість точно установити та виокремити правові закономірності парадигми виникнення, функціонування і діяльності правоохоронних органів України (підрозділи 1.2, 1.3, 3.1, 4.1, 4.2). Завдяки статистичному методу здійснювалися обробка та аналіз інформації, пов'язаної із діяльністю правоохоронних органів (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1). Системно-структурний метод використовувався для дослідження нормативно-правових актів, законодавства, що регулює правовідносини у сфері діяльності правоохоронних органів, прав і обов'язків, функцій держави, системи і структури суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, сприяв системному підходу до з'ясування цілісності елементів структури, аналізу функцій системи правоохоронних органів, допоміг визначити роль публічного контролю в діяльності правоохоронних органів, проаналізувати зарубіжний досвід правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1). Метод абстрагування уможливив виокремити публічні відносини від приватно-правових, сконцентрувати увагу на суттєвих ознаках адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів (підрозділи 1.1, 1.2, 3.1, 3.2). За допомогою методу емпіричного дослідження отримано достовірні відомості щодо передумов реформування системи правоохоронних органів (підрозділи 3.1, 3.2). Порівняльно-правовий метод та нормативно-правовий метод застосовувався для аналізу та порівняння українського та зарубіжного законодавства, яке регламентує діяльність правоохоронних органів, розроблення науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на удосконалення адміністративно-правового забезпечення

діяльності правоохоронних органів України, визначення перспектив використання позитивного досвіду діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн (підрозділи 1.2, 1.3, 4.1, 4.2, 4.3). Індуктивний метод застосовано для більш точного та послідовного формування висновків (підрозділи 1.3, 3.3, 4.3). У роботі було використано й інші, вироблені наукою та апробовані практикою методи наукового пізнання, що дало змогу визначити та комплексно схарактеризувати дисертаційне дослідження.

Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, інші нормативно-правові акти, що регламентують діяльність правоохоронних та інших органів держави.

Інформаційну та емпіричну базу дослідження становлять статистичні та аналітичні вітчизняні та зарубіжні джерела, додаткові видання, інтернет-ресурси, узагальнення практичної діяльності правоохоронних органів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в українській адміністративній науці комплексним дослідженням, присвяченим вивченню проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів.

Унаслідок проведеного дослідження сформовано концептуальні положення, що мають важливе теоретичне та практичне значення, зокрема:

уперше:

– запропоновано авторське визначення поняття «методологія дослідження основних засад адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів», як системи правил, принципів, засобів, форм і групи методів проведення повноцінного, всебічного й обґрунтованого наукового пізнання державно-правового дослідження;

– теоретично обґрунтовано до структури адміністративно-правового забезпечення правоохоронних органів віднести такі елементи: 1) об'єкти адміністративно-правового забезпечення – суспільні відносини, що виникають в ході реалізації суб'єктами владних повноважень правоохоронної діяльності; 2) суб'єкти адміністративно-правового забезпечення – правоохоронні органи, їх посадові і службові особи, діяльність яких регламентована норми права – адміністративно-правими нормами; 3) адміністративно-правові норми (сукупність правових норм), що забезпечують діяльність правоохоронних органів з метою реалізації завдань і функцій держави, мають переважно імперативний характер; 4) адміністративно-правові відносини (правові відносини) завжди мають публічний характер, виникають і припиняються з настанням юридичних фактів; 5) гарантії професійної діяльності правоохоронців охоплюють комплекс закріплених у нормативно-правових актах організаційних, правових, економічних та соціальних гарантій правоохоронця;

– сформовано сучасні принципи адміністративного права, які визначають діяльність правоохоронних органів, ними є: принцип забезпечення довіри; принцип забезпечення прав людини; принцип забезпечення доступу до інформаційних технологій; принцип забезпечення конфіденційності інформації;

– виокремлено особливості здійснення громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів, які об'єднують такі функції громадського контролю: інформаційна функція – дозволяє набути інформацію про управлінську діяльність правоохоронного органу, заслуховувати і отримувати інформацію про діяльність посадових і службових осіб, виконання планів і завдань правоохоронного органу; організуюча функція – сприяє можливості проводити засідання, інформувати та оприлюднювати інформацію з приводу діяльності правоохоронного органу; експертна функція – надає можливість громадській раді проводити громадську експертизу діяльності правоохоронного органу, при якому вона утворена; превентивна функція – спонукає посадових та службових осіб не порушувати вимоги чинного законодавства; рекомендуюча функція – дозволяє внести пропозиції органу управління щодо діяльності правоохоронного органу; консультуюча функція – надає можливість організувати та проводити обговорення проєктів законодавчих та інших

нормативно-правових актів, брати участь у консультаціях з громадськістю; коригуюча функція – сприяє відкритості та прозорості, необхідності удосконалення форм та методів взаємодії правоохоронного органу з громадськістю;

– запропоновано видову диференціацію міжнародних стандартів діяльності правоохоронних органів, яка об'єднує таку структуру: охорону та захист прав і свобод людини та громадянина; реалізацію правоохоронними органами своїх завдань та функцій; адміністративно-правовий статус правоохоронного органу; забезпечення реалізації стандартів професійної підготовки співробітників правоохоронних органів;

– виокремлено основні напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів в умовах дії режиму воєнного стану та післявоєнній розбудові України, до яких віднесено: 1) удосконалення нормативно-правової бази, що потребує прийняття спеціального закону, який би визначив систему правоохоронних органів та регламентував їх правоохоронну діяльність; 2) залучення висококваліфікованих вітчизняних та зарубіжних спеціалістів, а також фінансових і матеріальних ресурсів у зв'язку із розмінуванням значної території України, що потребує прийняття відповідних нормативно-правових актів та укладання міжнародних угод із країнами-партнерами; 3) підготовку висококваліфікованих працівників досудового розслідування щодо вчинених російськими військами, злочинів як проти мирного населення, так і проти військовослужбовців Збройних Сил України, кримінальних правопорушень, вчинених колаборантами, у тому числі в засобах масової інформації, зокрема в мережі Інтернет та відкритих мережах; 4) встановлення всіх обставин, які підлягають доказуванню при незаконному перетині кордону України після 24 лютого 2022 року, запровадження нового виду юридичної відповідальності; 5) боротьба із організованою злочинністю, корупцією у сфері охорони здоров'я, пов'язаною із недобросовістю окремих лікарів та медичних працівників під час лікування чи/або протезування військовослужбовців Збройних Сил України, правоохоронців, як учасників війни, потребує дієвих кроків не тільки від правоохоронних органів, але й інших органів влади в цілому;

удосконалено:

– доктринальний підхід до розуміння правоохоронної функції, яка належить до однієї із найважливіших функцій соціальної правової держави й охоплює весь комплекс внутрішніх і зовнішніх функцій держави, закріплених в Конституції і законах України, кожна із яких впливає на діяльність уповноваженого державою правоохоронного органу, відповідно до мети і завдань його діяльності; необхідною умовою здійснення завдань та реалізації внутрішньої і зовнішньої функцій держави є належне забезпечення правоохоронних органів матеріальними ресурсами, фінансовим і грошовим забезпеченням, гарантіями соціального захисту, визначення повноважень правоохоронного органу; реалізація правоохоронної функції нерозривно пов'язана з діяльністю правоохоронного органу, його посадових та службових осіб, вона об'єктивується і розвивається як інтегрований показник професійної компетентності, володіння організаційними, спеціальними та правовими знаннями й покладає на державу важливу функцію із забезпечення професійного навчання та спеціальної підготовки майбутнього висококваліфікованого фахівця-правоохоронця, що оволодів відповідними теоретичними знаннями та практичними навичками, який психологічно готовий діяти в екстремальних умовах, знати як використовувати набуті знання з метою забезпечення охорони прав та свобод людини і громадянина, правового порядку та безпеки держави;

– поняття «правоохоронні органи», як правового механізму забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, визначену та гарантовану державою систему гарантій, за допомогою яких забезпечуються і реалізуються, у визначених формах і процедурах, охорона та захист прав, свобод і законних інтересів громадян;

– доктринальне визначення поняття «правоохоронна система», під якою розуміється сукупність системних, структурованих ієрархічних зв'язків, які охоплюють взаємопов'язані і впорядковані елементи цілісної системи, утворюють стійку цілісну організовану систему

правоохоронних органів та інших суб'єктів правоохоронної діяльності, забезпечують охорону та захист прав і законних інтересів громадян, безпеку суспільства і держави від протиправних посягань;

– доктринальне визначення поняття «адміністративно-правовий статус правоохоронного органу», під яким розуміємо комплексну цілісну законодавчу систему, що визначає юридичне положення правоохоронного органу, структура якого утворює сукупність закріплених спеціальних ознак, що передбачає реалізацію необхідних для виконання, покладених на цей орган завдань і функцій держав;

– обґрунтування структури адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України, яка включає такі елементи: мету, завдання, принципи, функції; організацію підпорядкування; повноваження (права та обов'язки); організаційно-штатну структуру; особливості взаємодії з іншими суб'єктами; правове та соціальне забезпечення; юридичну відповідальність; публічний контроль;

– доктринальне визначення поняття «публічний контроль за діяльністю правоохоронних органів», під яким розуміємо визначену законодавством систему організаційно-правових форм забезпечення прав і свобод людини, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави, що виражається у здійсненні суб'єктами контролю комплексу дій, процедур, заходів, з метою встановлення визначених законодавством правопорушень посадовими і службовими особами правоохоронних органів;

дістали подальшого розвитку:

– науковий підхід щодо ретроспективного аналізу формування парадигми реформування правоохоронних органів України, яка за період незалежності української держави пройшла чотири етапи свого становлення;

– характеристика системи правоохоронних органів України;

– характеристика адміністративно-правового статусу правоохоронних органів: за суб'єктами підпорядкування; за поділом системи влади; за порядком організації та діяльності;

– з метою усунення існуючих недоліків у здійсненні громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів, обґрунтовано необхідність у: 1) прийнятті нового Закону України «Про Службу безпеки України», в якому слід передбачити дієвий громадський контроль та звітність цього органу перед громадськістю; 2) до ст. 51 Закону України «Про Національну поліцію» внести зміни, де прописати, що проведення конкурсу є відкритим; визначити строк діяльності поліцейських комісій при проведенні конкурсу на посаду поліцейського та/або зайняття вакантної посади; у разі потреби визначити ініціаторів засідання поліцейської комісії; 3) Розділ III «Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України» Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» доповнити нормами статей, в яких визначити процедуру конкурсу для об'єктивного оцінювання професійного рівня та особистих якостей осіб начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, відповідності їх посаді та подальшого просування по службі. З цією метою доцільно при Міністерстві юстиції України утворити комісію із залученням представників громадськості, метою комісії повинно стати визначення перспективи призначення особи на посаду начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України; 4) з метою усунення існуючих недоліків при формуванні Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань запропоновано внести зміни до підпункту 5 пункту 6 Порядку формування Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань, затвердженому Указом Президента України від 05.02.2020 р. № 42/2020, який викласти у такій редакції: «не має вищої юридичної освіти та досвід роботи якої за спеціальністю менше 10 років»;

– з метою судового захисту військовослужбовців Збройних Сил України, у тому числі правоохоронців (учасників війни) під час лікування чи/або протезування, частину першу ст. 19. «Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів» Кодексу

адміністративного судочинства України доповнити пунктом 17, який викласти у такій редакції:

17) спорах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;

– обґрунтування доцільності використання європейських моделей діяльності правоохоронних органів України. Охарактеризовано діяльність правоохоронних органів Німеччини, Франції та Великобританії. Пропонується використовувати позитивний досвід правоохоронних органів Німеччини (поліції), діяльність якої ґрунтується на: тісних зв'язках із громадськістю; високому рівні профілактики попередження злочинності; розвиненій системі муніципальної поліції; попередженні та виявленні фактів корупції серед поліцейських; високій довірі громадян до професії поліцейського; взірцевою професійною підготовкою поліцейського.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в роботі положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для поглиблення досліджень і вирішення теоретико-правових питань проблематики адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України; правотворчій діяльності – для розроблення законопроектів щодо усунення існуючих недоліків у здійсненні громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів: Служби безпеки України, Державної кримінально-виконавчої служби України, Державного бюро розслідувань; правозастосовній діяльності – запропоновані рекомендації дозволили поліпшити складову системи управління правоохоронною діяльністю (акт впровадження Державної міграційної служби України від 13.05.2024 р.); навчальному процесі – під час розроблення робочої програми з курсу «Порівняльний аналіз кримінальної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності» (акт впровадження навчально-наукового інституту права Державного податкового університету від 18.03.2024 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі теоретичні положення наукової новизни, висновки та пропозиції, що винесені на захист, ґрунтуються на власних дослідженнях автора, не містять ідей і розробок, що належать співавторам, спільно з якими опубліковано наукові праці.

Апробація матеріалів дисертації. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в наукових доповідях на: Міжнародній науковій інтернет конференції «Світ наукових досліджень» (м. Тернопіль – м. Переворськ, 20–21 квітня 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Слідча та детективна діяльність: виклики і перспективи» (м. Харків, 25 травня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Глобалізаційні виклики економіки, обліку, фінансів та права» (м. Полтава, 14 вересня 2023 р.); Міжнародній науковій інтернет-конференції «Актуальні дослідження правової та історичної науки» (м. Тернопіль – м. Опале, 18–19 вересня 2023 р.); Міжнародній науковій інтернет-конференції «Актуальні дослідження правової та історичної науки» (м. Тернопіль – м. Опале, 12–13 жовтня 2023 р.); XV Міжнародній науково-практичній конференції «Modern Movement of Science» (м. Дніпро, 19–20 жовтня 2023 р.); Міжнародній науковій інтернет конференції «Світ наукових досліджень» (м. Тернопіль, 21–22 листопада 2023 р.); XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Становлення та розвиток правової держави» (м. Миколаїв, 21 грудня, 2023 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дисертації знайшли відображення у 34 наукових працях, з яких 4 статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 15 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 5 статей у наукових періодичних виданнях інших держав із напрямку, з якого підготовлено дисертацію, 2 статті в інших виданнях, 8 тез наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Мета й завдання дослідження зумовили структуру роботи, що складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, які містять дванадцять

підрозділів, висновків, списку використаних джерел (626 найменувань) і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 438 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, встановлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, розкрито мету і сформульовано завдання, визначено наукову новизну та окреслено практичне значення отриманих результатів, подано апробацію матеріалів дисертації, визначено її структуру та обсяг.

Розділ 1 **«Теоретико-правові засади адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України»** містить три підрозділи, у яких розкрито методологію, поняття, структуру та функції держави в аналізованій сфері.

У підрозділі 1.1 *«Науково-методологічні підходи, пов'язані із адміністративно-правовим забезпеченням діяльності правоохоронних органів України»* обґрунтовується теза, що в умовах активної ролі громадянського суспільства, волонтерського руху, режиму воєнного стану, правоохоронна діяльність охоплюється широким колом відносин, спрямованих на забезпечення прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, що має безпосереднє відношення до сучасного предмета адміністративного права, щодо якого в науці адміністративного права існує постійна полеміка. Здійснено дослідження теоретико-правових засад правоохоронної діяльності в Україні та доктринальних думок науковців, які у своїх працях зверталися до методології юридичної науки. Проаналізовано методологічні підходи до вирішення проблем, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням діяльності правоохоронних органів, з'ясовано поточний стан у досліджуваній сфері відносин. Зазначено, що методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів передбачає використання системи наукових прийомів як загальнонаукових, так і спеціальних.

Наголошено, що методологічною основою дослідження адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України є система загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. У роботі використовувалися наступні методи: діалектичний метод; методи прогнозування і моделювання; порівняльно-правовий метод; метод правового моделювання; метод спостереження; системно-структурний метод; метод комплексного аналізу і синтезу; аналітичний метод; метод індукції; метод дедукції; статистичний метод. Сукупно ці методи склали методологічну основу дослідження вирішення проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів. Надано авторське визначення поняття «методологія дослідження основних засад адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів».

У підрозділі 1.2 *«Поняття та структура адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів»* проаналізовано наукові праці, вивчено погляди щодо визначення наукових категорій: «правовий механізм», «правове регулювання», «правозахисна діяльність», «гарантії», «правоохоронні органи», «правоохоронна діяльність», адміністративно-правовий механізм», «адміністративно-правове забезпечення». Констатовано, що сфера діяльності правоохоронних органів охоплює широке коло суспільних відносин, серед яких правоохоронна та правозахисна функція є однією із основних у діяльності цих органів. Звернено увагу на адміністративно-правові відносини, що відіграють важливу роль в діяльності правоохоронних органів, від стану яких залежить реалізація і виконання поставлених завдань правоохоронним органом. До них віднесено: юридичні факти; суспільні відносини, що виникають у сфері публічного управління; однією зі сторін обов'язково є правоохоронний орган; наявність прав і обов'язків; юридична нерівність сторін; врегульовані адміністративно-правовими нормами (вертикальні, горизонтальні, регулятивні, правоохоронні правовідносини); виникають за ініціативою будь-якого суб'єкта; виражають публічно-правовий інтерес; порушення стороною своїх прав і обов'язків тягне, як правило, заходи адміністративного примусу; процедура вирішення спорів між сторонами вирішується в адміністративному або судовому порядку. З огляду на предмет дослідження,

адміністративно-правові відносини охоплюються категорією «адміністративно-правове забезпечення». Схарактеризовано поняття «адміністративно-правове забезпечення діяльності правоохоронних органів».

Визначено структуру адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів, до якої слід віднести такі елементи: об'єкт адміністративно-правового забезпечення – суспільні відносини, що виникають у ході реалізації суб'єктами владних повноважень правоохоронної діяльності; суб'єкти адміністративно-правового забезпечення – правоохоронні органи, їх посадові і службові особи, діяльність яких регламентована нормами права – адміністративно-правими нормами; адміністративно-правові норми (сукупність правових норм) забезпечують діяльність правоохоронних органів з метою реалізації завдань і функцій держави, мають переважно імперативний характер; адміністративно-правові відносини (правові відносини) завжди мають публічний характер, виникають і припиняються з настанням юридичних фактів. Обґрунтовується, що гарантії як елемент адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів охоплюються комплексом закріплених у нормативно-правових актах організаційних, соціальних, економічних, правових гарантій правоохоронця.

У підрозділі 1.3 «*Принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України*» на підставі аналізу законодавчих актів, наукових праць, які відображають інтерпретацію основних правових засад, проаналізовано загальні принципи та спеціальні принципи адміністративного права. Підкреслюється важливість загальних та спеціальних принципів адміністративного права в діяльності правоохоронних органів, їхніх посадових осіб, та актуальність наукової розробки понятійних і нормативно визначених принципів адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів, що зумовлюється потребою часу з урахуванням апробованих європейських принципів і стандартів та практики Європейського суду з прав людини. З'ясовано, що серед вчених не має одностайної думки щодо спеціальних принципів адміністративного права.

Обґрунтовується теза, що у своїй діяльності правоохоронці мають постійні відносини із громадянами, важливу роль у цих відносинах повинні відігравати сучасні принципи адміністративного права.

На підставі вихідних положень Конституції України, спеціальних законодавчих актів, що регулюють діяльність правоохоронних органів та доктринальних поглядів сформовано принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України, якими повинні керувалися правоохоронні органи, їхні посадові особи у своїй повсякденній діяльності. Пропонується доповнити основоположні принципи діяльності правоохоронних органів принципом забезпечення довіри, як одним із основоположних у відносинах між громадянами і правоохоронними органами; принципом забезпечення прав людини, який означає, що держава гарантує забезпечити права і свободи людини, відповідно до принципів і стандартів закріплених у вітчизняних та міжнародних нормативних актах; принципом забезпечення доступу до інформаційних технологій, що має важливе практичне значення, він надає можливість здійснювати попередження вчинення проступків, оперативно реагувати на всі правопорушення й інші негативні дії осіб, які порушують встановлений у державі порядок; принципом забезпечення конфіденційності інформації, що полягає у нерозголошенні інформації, отриманої під час правоохоронної діяльності, яка може бути розголошена у виключних випадках.

Розділ 2 «**Зміст адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України**» складається з трьох підрозділів, у яких розкрито характеристику правоохоронної функції держави, ретроспективний аналіз формування системи правоохоронних органів, а також діяльність правоохоронних органів у механізмі забезпечення прав і законних інтересів громадян.

У підрозділі 2.1 «*Характеристика правоохоронної функції держави в сучасних умовах*» проаналізовано наукові розвідки, які відображають внутрішні та зовнішні функції держави. Аналіз доктринальних думок вказує на те, що у визначенні поняття «правоохоронна

функція держави» існують різні точки. Зазначено, що розгляд цього питання має як науково-теоретичне, так і практичне значення. Охарактеризовано функції держави в сучасних умовах та зазначено, що діяльність держави не можлива без правоохоронної функції, яка належить до однієї із найважливіших функцій соціальної правової держави й охоплює весь комплекс внутрішніх і зовнішніх функцій, закріплених в положеннях Конституції і законах України. Проаналізовано спеціальні законодавчі акти, що регулюють діяльність правоохоронних органів, в положеннях яких закріплено правоохоронну функцію того чи іншого правоохоронного органу держави.

Акцентується увага на правоохоронній функції держави під час дії правового режим воєнного стану, на внесенні до законодавчих актів змін, які свідчать, що, реалізуючи правоохоронну функцію держави, правоохоронні органи поєднують в собі низку спеціальних прийомів та методів, які пов'язані з особливостями діяльності конкретного правоохоронного органу в період режиму воєнного стану. Підкреслюється, що правоохоронна функція держави охоплює визначну Конституцією і законами України діяльність уповноважених правоохоронних органів, яка в залежності від конкретних обставин, може змінюватися і набувати нових рис. Звертається увага на зовнішній функції держави, яка проявляється у діяльності правоохоронних органів та яка свідчить, що за часи незалежності Україна, як миротворча держава, брала участь у багатьох миротворчих операціях. Зазначено, що однією із важливих функцій держави є організаційно-правове забезпечення спеціальної професійної підготовки та навчання правоохоронця, соціальний захист та фінансове забезпечення працівників правоохоронних органів.

У підрозділі 2.2 *«Ретроспективний аналіз формування системи правоохоронних органів України»* наведено етапи формування системи вітчизняних правоохоронних органів. Проаналізовано наукові дослідження вітчизняних вчених-правознавців, в працях яких відображаються різні етапи становлення та розвитку правоохоронної системи. На підставі аналізу законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів проаналізовано становлення та розвиток правоохоронної системи України, що дало можливість встановити етапи зародження, становлення та реформування правоохоронних органів України. Підкреслено, що проголошення Декларації про державний суверенітет та прийняття Закону «Про міліцію» (1990 р.) започаткувало нові правові засади організаційної діяльності сучасної поліції України. Зазначено, що перший етап реформування правоохоронних органів України бере свій початок з дня проголошення Акту незалежності від 24 серпня 1991 року. Прийнята Конституція України 1996 року започаткувала другий етап реформування правоохоронних органів України. З подій, які відбулися у 2014 році та схвалення Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України та Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, фактично розпочався третій етап реформування системи правоохоронних органів. Зі схвалення Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, розпочався сучасний етап формування системи правоохоронних органів України.

Зазначено, що діючи в указаний період нормативно-правові акти приймалися з урахуванням політичних, економічних та правових факторів, а також інших складових зовнішнього впливу. Звертається увага на наявності незгоджених положень законодавчих актів, які стосувалися і стосуються реформи правоохоронних органів.

У підрозділі 2.3 *«Правоохоронні органи в механізмі забезпечення прав і законних інтересів громадян»* проаналізовано окремі наукові думки щодо визначення певних наукових категорій: «правовий механізм», «юридичний механізм», «механізм правового регулювання», «механізм організаційно-правового забезпечення», «правоохоронний орган», які мають безпосереднє відношення до механізму забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів громадян.

Системний аналіз законодавства та доктринальних думок дає підстави встановити, що у забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів громадян важливу роль відіграють Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, інші

органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, юридичні особи публічного та приватного права, а також громадські організації. Обов'язок здійснювати охорону та захист прав, свобод і законних інтересів громадян, насамперед стосується саме органів державної влади. Водночас основний «тягар» у забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, насамперед покликані забезпечити правоохоронні органи, згадка про які міститься у численних законодавчих актах. Незважаючи на здійснення постійної реформи правоохоронних органів, одним із найважливіших завдань яких є забезпечення гарантій прав і законних інтересів громадян закріплених і гарантованих Конституції України, встановлених низкою міжнародних угод та договорів ратифікованих Верховною Радою України. На підставі аналізу наукових думок, звертається увага на проблематику наукових підходів щодо механізму правового регулювання захисту прав і свобод людини та громадянина.

Підкреслено, що, незважаючи на певні обмеження прав і свобод, що визвано правовим режимом воєнного стану, відповідно до визначеної законодавством компетенції, на правоохоронні органи покладено завдання, які спрямовані на: захист прав, свобод і законних інтересів громадян, охорону їх життя, інтересів суспільства і держави; забезпечення охорони громадської безпеки, законності і правопорядку; здійснення діяльності щодо попередження та виявлення правопорушень, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, захисту економічної безпеки; забезпечення захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, охорону та захист державного кордону. Визначено розуміння правоохоронної діяльності та правового механізму щодо захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, а також визначено поняття «правоохоронні органи».

Розділ 3 «Організаційне та структурне забезпечення діяльності правоохоронних органів України» складається із трьох підрозділів, які присвячено аналізу системи та структури, адміністративно-правовому статусу правоохоронних органів, значенню публічного контролю у забезпеченні діяльності правоохоронних органів.

У підрозділі 3.1 *«Загальна характеристика системи та структури правоохоронних органів України»* надано визначення поняття «правоохоронна система», звернено увагу, що правоохоронні органи мають багаторівневу систему, яка є необхідним елементом реалізації правоохоронної функції держави здійснюваною правоохоронними органами відповідно до визначених у нормативно-правових актах повноважень. Зазначається, що відсутність визначення системи правоохоронних органів в українському законодавстві спонукає наукову думку до різних визначень цих структурних утворень. Здійснено дослідження мети, завдань та повноважень правоохоронних органів та інших органів держави, на які покладено виконання лише окремих правоохоронних функцій. Констатовано, що професійна спрямованість правоохоронних органів накладає на їх функції особливості правоохоронної та правозастосовної діяльності, що дозволяє суттєво відмежувати один правоохоронний орган від іншого, а також інші державні органи, які виконують лише окремі правоохоронні функції.

До системи державних органів, які виконують окремі правоохоронні функції, віднесено такі структурні утворення як: Міністерство внутрішніх справ України, Адміністрація Державної прикордонної служби України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна міграційна служба України, Державна фіскальна служба України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна спеціальна служба транспорту, Державне агентство меліорації та рибного господарства України (орган рибоохорони), Державна лісова охорона, Служба судової охорони, прокуратура України, а також окремі структурні підрозділи цих органів. До системи правоохоронних органів України віднесено: Національну поліцію України; Службу безпеки України; Державну прикордонну службу України; Державне бюро розслідувань;

Бюро економічної безпеки України; Державну кримінально-виконавчу службу; Управління державної охорони України; Військову службу правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України.

У підрозділі 3.2 *«Особливості адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України в умовах режиму воєнного стану»* розглянуто правовий статус правоохоронних органів України в умовах правового режиму воєнного стану. Встановлено, що для визначення особливостей адміністративно-правового статусу правоохоронних органів важливого значення набувають спеціальні законодавчі акти, в яких закріплено елементи адміністративно-правового статусу правоохоронних органів. З цією метою проаналізовано Закони України: *«Про Національну поліцію»*, *«Про Національне антикорупційне бюро України»*, *«Про Службу безпеки України»*, *«Про Державну прикордонну службу України»*, *«Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»*, *«Про Державне бюро розслідувань»*, *«Про Бюро економічної безпеки України»*, *«Про Державну кримінально-виконавчу службу України»*, *«Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України»*, які визначають мету, завдання, основні принципи, напрями діяльності, повноваження, функції, систему та структуру, права та обов'язки, кадрове забезпечення, правовий та соціальний захист, фінансове та матеріально-технічне забезпечення, публічний контроль, юридичну відповідальність посадових осіб правоохоронних органів, запроваджено режим воєнного стану та внесені зміни, в яких закріплено додаткові повноваження правоохоронних органів.

Доведено, що внесені нормативно-правовими актами зміни вплинули на адміністративно-правовий статус правоохоронних органів. Наголошено, що важливу роль у визначенні адміністративно-правового статусу правоохоронного органу відіграють норми адміністративного права, підзаконні нормативно-правові акти (положення), в яких уточнюються основні завдання, мета організації діяльності, повноваження керівника органу. Розкрито елементи структури адміністративно-правового статусу правоохоронних органів, надано визначення поняття *«адміністративно-правовий статус правоохоронного органу»*. Звернено увагу на окремі недоліки в діяльності Державного бюро розслідувань та його посадових осіб, а також акцентовано увагу на відсутності Положення про Державну кримінально-виконавчу службу України.

У підрозділі 3.3 *«Місце та значення публічного контролю у забезпеченні діяльності правоохоронних органів»* на підставі аналізу наукових думок, доведено, що діяльність правоохоронних органів є неможливою без здійснення публічного контролю. Звертається увага, що серед науковців не існує одностайної думки щодо громадського контролю та його складових. Підкреслено, що законодавець надав можливість громадянам та державним органам, їхнім посадовим особам здійснювати публічний контроль за діяльністю правоохоронних органів, між тим звертається увага на відсутність законодавчого визначення поняття *«громадський контроль»* та *«громадський контроль за діяльністю правоохоронного органу»*.

Здійснено дослідження вітчизняних та міжнародних нормативних актів, що сприяють активному залученню громадян та їх об'єднань у здійсненні контролю за діяльністю правоохоронних органів. Акцентовано увагу на недоліках громадського контролю, внаслідок чого пропонується прийняти новий Закон України *«Про Службу безпеки України»*. Внести зміни та доповнення: до Закону України *«Про Національну поліцію»*; до Розділу III *«Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України»* та Закону України *«Про Державну кримінально-виконавчу службу України»*; Порядку формування Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань.

Встановлено, що для кожного конкретного правоохоронного органу існує правова модель здійснення громадського контролю за їх діяльністю, сформованих залежно від адміністративно-правового статусу правоохоронного органу, що, у свою чергу, одержує активізовані в нормативних актах процедури, порядок та форми здійснення контролю. Звернено увагу, що громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів має власні

функції. Із урахуванням авторського підходу до розуміння «функції громадського контролю» сформовано їх функції.

Розділ 4 «**Напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України**» складається із трьох підрозділів, у яких сформульовано пропозиції щодо вдосконалення діяльності правоохоронних органів.

У підрозділі 4.1 «*Забезпечення міжнародних стандартів в діяльності правоохоронних органів України*» підкреслено, що забезпечення міжнародних стандартів дотримання прав і свобод громадян, безпека суспільних і державних інтересів української держави правоохоронними органами пов'язане, зокрема із стратегічним пріоритетом зовнішньої політики держави, яка взяла курс на входження до європейських та міжнародних структур, що потребує запозичення позитивного зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України. Здійснено дослідження низки вітчизняних нормативно-правових актів, які відповідають міжнародним стандартам. Досліджено міжнародно-правові акти, що встановлюють правила та принципи правильної поведінки, визначають стандарти, регламентують діяльність правоохоронців у відносинах із громадянами під час виконання ними службових обов'язків. Аналізується питання застосування заходів примусового характеру правоохоронцем, наведено перелік дискреційних повноважень. Доведено, що в нормативно-правовому акті, що регламентує діяльність правоохоронного органу, правоохоронця, іншої особи правоохоронного органу, яка уповноважена на виконання функцій держави, повинно бути належним чином визначенні функції, права, обов'язки та відповідальність такої особи. У разі відсутності чітких формулювань, така особа може уникнути відповідальності при прийнятті дискреції.

На підставі проведеного системного аналізу вітчизняних нормативно-правових актів, доктринальних думок, судової практики та міжнародних документів у сфері діяльності правоохоронних органів, теоретично обґрунтовано та запропоновано видову диференціацію міжнародних стандартів діяльності правоохоронних органів та структуру стандартів забезпечення діяльності правоохоронних органів, у якій виражені стандарти реалізації правоохоронними органами своїх функцій. Визначено шляхи забезпечення реалізації стандартів професійної підготовки співробітників правоохоронних органів.

Підрозділ 4.2 «*Вплив європейських моделей діяльності правоохоронних органів та перспективи їх використання в діяльності правоохоронних органів України*» присвячено дослідження сучасних моделей діяльності правоохоронних органів Німеччини, Франції та Великобританії, а також перспективи та напрями впровадження такого досвіду в нашій країні. З цією метою проаналізовано правоохоронні системи МВС України, Німеччини, Франції та Великобританії. Розглянуто особливості структурних елементів правоохоронних систем.

З'ясовано організаційну структуру та зазначено, що діяльність правоохоронних органів (поліції) цих країн здійснюється за територіальним принципом, поліцейські підрозділи входять до системи Міністерства внутрішніх справ зазначених країн, кожне із яких має свої особливості, переваги і недоліки, що відмежовує одне міністерство від іншого. Підкреслено, що вітчизняна система органів поліції є дещо схожою із системою правоохоронних органів Німеччини і Франції. Звернено увагу на важливу і позитивну роль муніципальної поліції Німеччини, Франції та Великобританії, що виконують окремі правоохоронні функції (охорона громадського порядку, контролю у сфері санітарії, дотримання громадянами правил дорожнього руху тощо), підрозділи якої підпорядковані місцевим органам влади. На відміну від муніципальної поліції Німеччини і Франції, що активно взаємодіють із центральними правоохоронними органами, на відміну від муніципальної поліції Великобританії, діяльність якої є більш автономною.

Звертається увага, що в Німеччині діє злагоджена мережа суб'єктів із формування та реалізації політики з протидії злочинності, боротьби з корупцією в органах поліції. У цій країні діють особливі взаємовідносини між посадовими особами правоохоронних органів із громадянами та їх об'єднаннями, професійною підготовкою правоохоронців,

їх навчальним процесом та професійною діяльністю поліцейського Німеччини. Взявши за основу позитивну діяльність правоохоронних органів Німеччини, обґрунтовано доцільність та виокремлено напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів України.

У підрозділ 4.3 «Перспективи вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України» проаналізовано та виокремлено проблемні питання діяльності правоохоронних органів України. Звертається увага на діяльність правоохоронних органів в умовах запровадженого режиму воєнного стану, внаслідок чого діяльність яких зазнала суттєвих змін. На підставі аналізу нормативно-правових актів розглянуто особливості міжнародної співпраці правоохоронних органів України із правоохоронними органами та спецслужбами зарубіжних країн, що свідчить про потребу їх взаємодії у боротьбі із різними проявами кримінальних правопорушень, обмін інформацією, затримання і екстрадиція злочинців, ставить на потребу дня не тільки вивчення позитивного зарубіжного досвіду і втілення його у практичну діяльність вітчизняних правоохоронних органів, але й пошуку нових шляхів міжнародного співробітництва в умовах воєнного стану та післявоєнній розбудові нашої держави.

На підставі зарубіжного досвіду розслідування різного виду кримінальних правопорушень, вчинених у колишній Югославії, запропоновано теоретико-правові підходи, які створюють підстави для удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України, що передбачає виконання низки ключових умов, незважаючи на правовий режим воєнного стану, уже сьогодні мова повинна йти про післявоєнну відбудову нашої держави, що потребує виконання, передбачених законодавством та міжнародними угодами різноманітних дій як зі сторони правоохоронних органів, так і посадових осіб держави в цілому.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретико-правове узагальнення, а також вирішено нову наукову проблему, що полягає у вивченні концептуальних уявлень та визначенні сутності адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України, що дозволило за результатами дослідження сформувати та узагальнити такі висновки:

1. Обґрунтовано, що, незважаючи на різні наукові підходи до методології юридичної науки, структура методологічного інструментарію, пов'язаного із правовим забезпеченням діяльності правоохоронних органів, охоплюється сукупністю методів, системою принципів, формами, способами і процедурами, які є інструментарієм дослідження обраної тематики. Поглиблення вивчення методологічних підходів, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням діяльності правоохоронних органів, охоплюється сукупністю теоретичних та практичних навичок.

Сформульовано авторське визначення поняття «методологія адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів» як систему правил, принципів, засобів, форм і групи методів проведення повноцінного, всебічного й обґрунтованого наукового пізнання державно-правового явища.

2. Теоретично обґрунтовано, що до структури адміністративно-правового забезпечення правоохоронних органів, слід віднести такі елементи: 1) об'єкт адміністративно-правового забезпечення – суспільні відносини, що виникають в ході реалізації суб'єктами владних повноважень правоохоронної діяльності; 2) суб'єкти адміністративно-правового забезпечення – правоохоронні органи, їх посадові і службові особи, діяльність яких регламентована норми права – адміністративно-правими нормами; 3) адміністративно-правові норми (сукупність правових норм), що забезпечують діяльність правоохоронних органів з метою реалізації завдань і функцій держави, мають переважно імперативний характер; 4) адміністративно-правові відносини (правові відносини) завжди мають публічний характер, виникають і припиняються з настанням юридичних фактів; 5) гарантії професійної діяльності

правоохоронців охоплюють комплекс закріплених у нормативно-правових актах організаційних, правових, економічних та соціальних гарантій правоохоронця.

3. Доведено, що важливим напрямом розвитку сучасного адміністративного права є удосконалення основних засад діяльності правоохоронних органів, яка повинна базуватися на таких принципах: принцип забезпечення довіри; принцип забезпечення прав людини; принцип забезпечення доступу до інформаційних технологій; принцип забезпечення конфіденційності інформації.

Запропоновані принципи відповідають вітчизняній адміністративно-правовій доктрині, міжнародним стандартам і принципам, правовідносинам посадових та службових осіб правоохоронних органів з громадянами.

4. Правоохоронна функція належить до однієї із найважливіших функцій соціальної правової держави й охоплює весь комплекс внутрішніх і зовнішніх функцій держави, закріплених у Конституції і законах України, кожна з яких впливає на діяльність уповноваженого державою правоохоронного органу відповідно до мети і завдань його діяльності. По-друге, необхідною умовою здійснення завдань та реалізації внутрішньої і зовнішньої функцій держави є належне забезпечення правоохоронних органів матеріальними ресурсами, фінансовим і грошовим забезпеченням, гарантіями соціального захисту, визначення повноважень правоохоронного органу. По-третє, реалізація правоохоронної функції нерозривно пов'язана з діяльністю правоохоронного органу, його посадових та службових осіб. Ця функція об'єктивується і розвивається як інтегрований показник професійної компетентності, володіння організаційними, спеціальними та правовими знаннями й покладає на державу важливу функцію із забезпечення професійного навчання та спеціальної підготовки майбутнього висококваліфікованого фахівця – правоохоронця, що оволодів відповідними теоретичними знаннями та практичними навичками, який психологічно готовий діяти в екстремальних умовах, уміти і знати як використовувати набуті знання з метою забезпечення охорони прав та свобод людини і громадянина, правового порядку та безпеки держави.

5. Дослідження ретроспективного аналізу формування парадигми реформування правоохоронних органів України дало можливість з'ясувати, що правоохоронні органи здійснюють свою діяльність відповідно до їх компетенційної та функціональної спрямованості, така діяльність охоплює комплекс державних політично-правових, організаційних, економічних, фінансових, інформаційних, ідеологічних явищ.

За часи української незалежності в державі постійно здійснюється реформа системи правоохоронних органів, яка пройшла декілька етапів свого реформування:

1) з дня проголошення Акту незалежності, прийняття Законів України: «Про оперативно-розшукову діяльність»; «Про Службу безпеки України»; «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»; прийняття Концепції розвитку системи Міністерства внутрішніх справ (1991–1996 рр.);

2) з дня прийняття Конституції України, Указів Президента України: «Про комплексну цільову програму боротьби зі злочинністю на 1996–2000 рр.»; «Про Комісію з питань реформування правоохоронних органів в Україні»; Закону України «Про Державну прикордонну службу» (1996–2014 рр.);

3) після Революції гідності, схвалення розробленої Міністерством внутрішніх справ Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України та Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання реформування органів внутрішніх справ України», Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», прийняття Законів України: «Про Національну гвардію України», «Про Державне бюро розслідувань», «Про Національну поліцію»; «Про Бюро економічної безпеки України», «Про Національне антикорупційне бюро України» (2014–2022 рр.);

4) новітній етап – зі схвалення Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (2023 р. – до сьогодні).

6. Під правовим механізмом забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів громадян правоохоронними органами розуміємо визначену та гарантовану державою систему гарантій, за допомогою яких забезпечується і реалізується у визначених формах і процедурах охорона та захист прав, свобод і законних інтересів громадян.

7. Правоохоронні органи визначаємо як державні органи, які відповідно до чинного законодавства, наділені владними повноваженнями, забезпечують у визначених межах охорону та захист конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, здійснюють правоохоронну та правозастосовну діяльність.

8. До системи правоохоронних органів України відносимо спеціально створені державні правоохоронні органи, для яких виконання правоохоронних та правозастосовних функцій є основним функційним призначенням, які мають чітко визначені законодавчі завдання та визначену правоохоронну функцію й покликані забезпечити: охорону прав і свобод громадян; захист життя громадян; охорону та захист інтересів суспільства і держави; державну безпеку; охорону державного кордону; функціонування економіки держави; виконання кримінальних покарань; публічну безпеку і порядок; правопорядок і військову дисципліну серед військовослужбовців Збройних Сил України; охорону органів державної влади України та посадових осіб, вживають заходи із запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень.

9. Під правоохоронною системою слід розуміти сукупність системних, структурованих ієрархічних зв'язків, що охоплюють взаємопов'язані і впорядковані елементи цілісної системи, утворюють стійку цілісну організовану систему правоохоронних органів та інших суб'єктів правоохоронної діяльності, забезпечують охорону та захист прав і законних інтересів громадян, безпеку суспільства і держави від протиправних посягань.

До системи правоохоронних органів відносимо такі правоохоронні органи України: Національну поліцію України; Службу безпеки України; Державну прикордонну службу України; Державне бюро розслідувань; Бюро економічної безпеки України; Державну кримінально-виконавчу службу; Управління державної охорони України; Національне антикорупційне бюро України; Військову службу правопорядку у Збройних Силах України.

10. Під адміністративно-правовим статусом правоохоронного органу розуміємо комплексну цілісну законодавчу систему, що визначає юридичне положення правоохоронного органу, структура якого утворює сукупність закріплених спеціальних ознак, що передбачає реалізацію необхідних для виконання покладених на цей орган завдань і функцій держави.

11. Структура адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України включає такі елементи: мету, завдання, принципи, функції; організацію підпорядкування; повноваження (права та обов'язки); організаційно-штатну структуру; особливості взаємодії з іншими суб'єктами; правове та соціальне забезпечення; юридичну відповідальність та публічний контроль.

12. Відповідно до адміністративно-правового статусу, за суб'єктами підпорядкування, правоохоронні органи підпорядковуються: 1) Президенту України (Служба безпеки України, Управління державної охорони України); 2) Кабінету Міністрів України (Бюро економічної безпеки України, Національне антикорупційне бюро України); 3) міністерствам: а) Міністерству внутрішніх справ України (Національна поліція України, Державна прикордонна служба України); б) Міністерству юстиції України (Державна кримінально-виконавча служба); в) Міністерству оборони України (Військова служба правопорядку у Збройних Силах України).

За системою влади поділяються на: 1) центральні органи виконавчої влади: Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Бюро економічної безпеки України; 2) інші державні органи, служби, управління: Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, Державна кримінально-виконавча служба; Управління державної охорони України; Військова служба правопорядку у Збройних Силах України.

За порядком організації та діяльності: а) колегіальні: Служба безпеки України; б) єдиноначальні: Державне бюро розслідувань; Державна прикордонна служба України; Бюро економічної безпеки України; Державна кримінально-виконавча служба; Управління державної охорони України; Військова служба правопорядку у Збройних Силах України; Національне антикорупційне бюро України.

13. Під публічним контролем за діяльністю правоохоронних органів слід розуміти визначену законодавством систему організаційно-правових форм забезпечення прав і свобод людини, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави, що виражається у здійсненні суб'єктами контролю комплексу дій, процедур, заходів, з метою встановлення визначених законодавством правопорушень посадовими і службовими особами правоохоронних органів.

14. Встановлено, що для кожного конкретного правоохоронного органу існує правова модель здійснення громадського контролю за їх діяльністю, сформована залежно від адміністративно-правового статусу правоохоронного органу. Визначено, що громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів має власні функції: 1) інформаційна функція дозволяє набути інформацію про управлінську діяльність правоохоронного органу, заслуховувати і отримувати інформації про діяльність посадових і службових осіб, виконання планів і завдань правоохоронного органу; 2) організуюча функція сприяє можливості проводити засідання, інформувати та оприлюднювати інформацію з приводу діяльності правоохоронного органу; 3) експертна функція надає можливість громадській раді проводити громадську експертизу діяльності правоохоронного органу, при якому вона утворена; 4) превентивна функція спонукає посадових та службових осіб не порушувати вимоги чинного законодавства; 5) рекомендаційна функція дозволяє внести пропозиції органу управління щодо діяльності правоохоронного органу; 6) консультуюча функція надає можливість організувати та проводити обговорення проєктів законодавчих та інших нормативно-правових актів, брати участь у консультаціях з громадськістю; 7) коригуюча функція сприяє відкритості та прозорості, необхідності удосконалення форм та методів взаємодії правоохоронного органу з громадськістю.

15. З метою усунення існуючих недоліків у здійсненні громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів пропонується:

1) прийняти новий Закон України «Про Службу безпеки України», в якому передбачити дієвий громадський контроль та звітність цього органу перед громадськістю;

2) до ст. 51 Закону України «Про Національну поліцію» внести зміни, де прописати, що проведення конкурсу є відкритим; визначити строк діяльності поліцейських комісій при проведенні конкурсу на посаду поліцейського та/або зайняття вакантної посади; у разі потреби визначити ініціаторів засідання поліцейської комісії;

3) Розділ III «Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України» Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» доповнити нормами статей, в яких визначити процедуру конкурсу для об'єктивного оцінювання професійного рівня та особистих якостей осіб начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, відповідності їх посаді та подальшого просування по службі. З цією метою доцільно при Міністерстві юстиції України утворити комісію із залученням представників громадськості, метою комісії повинно стати визначення перспективи призначення особи на посаду начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України;

4) з метою усунення існуючих недоліків при формуванні Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань пропонуємо внести зміни до підпункту 5 пункту 6 Порядку формування Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань, затвердженого Указом Президента України від 05.02.2020 р. № 42/2020, який викласти у такій редакції: «не має вищої юридичної освіти та досвід роботи якої за спеціальністю менше 10 років».

16. Запропоновано видову диференціацію міжнародних стандартів діяльності правоохоронних органів, що охоплює таку структуру: охорону та захист прав і свобод

людини та громадянина; реалізацію правоохоронними органами своїх завдань та функцій; адміністративно-правовий статус правоохоронного органу; професійну підготовку співробітників правоохоронних органів.

Міжнародні стандарти забезпечення діяльності правоохоронними органами у сфері охорони та захисту прав і свобод людини та громадянина, що охоплює такі елементи: 1) етичні норми поведінки правоохоронця; 2) професійна етика правоохоронця.

17. Запропоновано структуру стандартів забезпечення діяльності правоохоронних органів, в якій виражені стандарти реалізації правоохоронними органами своїх функцій, яка передбачає дії детерміновані правоохоронцем, включає такі елементи: а) виконує обов'язки відповідно до закону; б) діє чесно, неупереджено і з гідністю; в) зобов'язаний при будь-яких обставинах не виконувати або ухилятися від наказів або інструкцій, що припускають заходи катування й інші форми нелюдського або принижуючого поводження; г) несе особисту відповідальність за свої протиправні дії або бездіяльність; д) зберігає інформацію отриману під час служби, яка не підлягає оголошенню відповідно до закону; е) має право на активну моральну і фізичну підтримку суспільства, якому він служить, за умови, що діє відповідно до положень закону.

18. В структурі міжнародного стандарту виділяємо адміністративно-правовий статус правоохоронного органу, що охоплює: а) діяльність правоохоронного органу, створеного державою, відповідно до закону; б) співробітник правоохоронного органу, виконуючи професійні обов'язки, має право на належні психологічні і матеріальні заохочення, що захищають його чесність, неупередженість і гідність; в) співробітник правоохоронного органу, має право на справедливую заробітну плату з урахуванням особливих факторів проходження служби, враховуючи специфіку діяльності правоохоронного органу; г) у разі настання відповідальності перед судом співробітник правоохоронного органу має такі ж права, що й інші громадяни.

Забезпечення реалізації стандартів професійної підготовки співробітників правоохоронних органів, має здійснюватися: а) ретельною загальною і професійною підготовкою; б) отриманням необхідних знань щодо існуючих соціальних проблем, демократичних свобод, прав і свобод людини та громадянина.

19.3 метою перспективи використання європейських моделей діяльності правоохоронних органів України, схарактеризовано діяльність правоохоронних органів Німеччини, Франції та Великобританії. Особливе місце серед правоохоронних органів цих, так й інших демократичних країн, займає поліція. Діяльність правоохоронних органів Німеччини, Франції та Великобританії ґрунтується на тісних зв'язках із громадськістю. Прикладом у цьому питанні є Німеччина, де існує тісний зв'язок громадськості із поліцією. З цією метою регулярно здійснюються зустрічі керівництва поліції з населенням, під час яких здійснюється моніторинг громадської думки щодо ефективності діяльності поліції, обговорюються питання публічної безпеки і порядку. Важливою особливістю правоохоронних органів Німеччини є профілактика попередження злочинності, що діє на федеральному, федеральному рівні земель, державно-федеральному рівні та муніципальному рівнях. Питома вага приділяється попередженню та виявленню фактів корупції серед поліцейських Німеччини, інформація про які надходить із різних джерел, зокрема анонімних, покладено на Федеральне кримінальне відомство.

Позитивним досвідом для України є професія поліцейського в Німеччині та Великобританії, яка користуються повагою у більшості громадян. В Німеччині професія поліцейського є однією з найбільш авторитетних, авторитетнішою ніж професії юристів, журналістів, лікарів та вчителів. Важливе значення в діяльності поліцейського Німеччини має його професійна підготовка, яка вважається взірцем ефективної системи підготовки поліцейського правоохоронних органів в Європі. Як Німеччина, так і Франція та Великобританія мають розвинену систему муніципальної поліції, тому питання створення муніципальної поліції є актуальним для України.

20. Розглянуто зарубіжний досвід розслідування різного виду злочинів, що вказує на необхідність використання спеціальних знань правоохоронцями при розслідуванні кримінальних проваджень як в умовах воєнного стану в Україні, так і після його закінчення. Розглянуті питання зумовлюють формування дієвого правового механізму удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України, яке повинно включати:

1) удосконалення нормативно-правової бази, що потребує прийняття спеціального закону, який би визначив систему правоохоронних органів та регламентував їх правоохоронну діяльність. Необхідно прийняти та внести зміни до Кримінального та процесуального кодексів України, що пов'язано із класифікацією окремих категорій кримінальних злочинів, потребі збору, аналізу отриманої різноманітної інформації, пов'язаної із досудовим дослідженням різноманітних злочинних діянь;

2) залучення висококваліфікованих вітчизняних та зарубіжних спеціалістів, а також фінансових і матеріальних ресурсів у зв'язку із розмінуванням значної території України, що потребує прийняття відповідних нормативно-правових актів та укладання міжнародних угод із країнами партнерами;

3) в умовах дії режиму воєнного стану та післявоєнній розбудові України, одним із напрямів розвитку та удосконалення правоохоронної системи є підготовка висококваліфікованих працівників досудового розслідування щодо розслідування вчинених російськими військами злочинів як проти мирного населення, так і проти військовослужбовців Збройних Сил України, злочинних діянь вчинених колаборантами, у тому числі в засобах масової інформації, зокрема в мережі Інтернет та відкритих мережах;

4) встановлення всіх обставин, які підлягають доказуванню при незаконному перетині кордону України після 24 лютого 2022 року, запровадження нового виду юридичної відповідальності;

5) протидія організованій злочинності та корупції у сфері охорони здоров'я, що пов'язано із не доброчесністю окремих лікарів та медичних працівників під час лікування чи/або протезування військовослужбовців Збройних Сил України та правоохоронців, як учасників війни, потребує дієвих кроків не тільки від правоохоронних органів, але й інших органів влади в цілому.

21. З метою судового захисту військовослужбовців Збройних Сил України, у тому числі правоохоронців (учасників війни) під час лікування чи/або протезування, частину першу ст. 19. «Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів» Кодексу адміністративного судочинства України доповнити пунктом 17, який викласти у такій редакції:

17) спорах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

1. Veselov M., **Holodnyk Y.**, Svoboda I., Horbah-Kudria I., Beikun A. Effectiveness of administrative and legal mechanisms for the implementation of community police in EU countries: the case of Ukraine. Amazonia Investiga. 2023. № 12 (69). P. 227–238. (*Holodnyk Y. досліджено правові механізми запровадження громадської поліції в країнах ЄС*).

2. **Holodnyk Y.**, Boyko V., Ilchenko O., Glukh M., Chudyk N., Podkopaev S., Vasylenko M. Organization of activities of courts and prosecutor's office under martial law: the experience of Ukraine. Lex Humana. 2024. Vol. 16. № 1. P. 494–513. (*Holodnyk Y. охарактеризовано діяльність Прокуратури України в умовах воєнного стану*).

3. **Holodnyk Y.**, Savranchuk L., Voznyk M, Horbach-Kudria I., Kuzyk V. Administrative law governing the activities of law enforcement agencies under Martial Law. *Lex Humani*. 2024. Vol. 13. № 1. P. 50–67. (*Holodnyk Y. охарактеризовано матеріали та методи дослідження*).

4. Shaituro O., **Holodnyk Y.**, Pevko S., Khan O. Legal awareness as a factor in preventing illegal (deviant) behavior. *Dialogues in Humanities and Social Sciences*. 2025. Vol. 3. № 1. P. 9–16. (*Holodnyk Y. виявлено фактор запобігання протиправній (девіантній) поведінці*).

**Статті у наукових виданнях,
включених до Переліку наукових фахових видань України**

5. Голодник Ю. А. Методологія наукового дослідження теоретико-правових засад адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2022. Вип. 13. С. 232–235.

6. Голодник Ю. А. Принципи адміністративного права в діяльності правоохоронних органів: теоретичні аспекти. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2023. Вип. 14. С. 100–104.

7. Голодник Ю. А. До питання правоохоронної функції держави. *Прикарпатський науковий вісник*. 2023. № 2. С. 73–77.

8. Голодник Ю. А. Професійна підготовка правоохоронців як одна із найважливіших функцій держави. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 256–260.

9. Голодник Ю. А. Реформування правоохоронних органів в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. Вип. 1. С. 103–107.

10. Голодник Ю. А. Механізм забезпечення захисту прав і свобод громадян в діяльності органів державної влади. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Вип. 78. Ч. 2. С. 32–37.

11. Голодник Ю. А. Правоохоронні органи в механізмі забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів громадян. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2023. Т. 34 (73). № 3. С. 44–47.

12. Голодник Ю. А. Загальна характеристика системи правоохоронних органів. *Прикарпатський науковий вісник*. 2023. № 3 (50). С. 39–43.

13. Голодник Ю. А. Правоохоронні органи в механізмі забезпечення прав і свобод громадян та безпеки держави. *Юридичний вісник*. 2023. № 3. С. 106–112.

14. Голодник Ю. А. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2023. Вип. 63. С. 62–65.

15. Голодник Ю. А. Публічний контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні. *Право і суспільство*. 2023. № 4. С. 211–217.

16. Голодник Ю. А. Громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 271–273.

17. Голодник Ю. А. Діяльність правоохоронних органів Німеччини в механізмі забезпечення прав громадян, інтересів суспільства і держави: приклад для України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2023. Т. 34 (73). № 4. С. 72–76.

18. Голодник Ю. А. Функціонування міжнародних стандартів в діяльності правоохоронних органів України. *Прикарпатський науковий вісник*. 2023. № 4 (50). С. 46–49.

19. Світличний О. П., **Голодник Ю. А.** Шляхи удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Вип. 80 (6). С. 563–567. (*Голодником Ю. А. визначено шляхи та зроблено висновки щодо удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України*).

**Статті у наукових періодичних виданнях інших держав із напрямку,
з якого підготовлено дисертацію**

20. Holodnyk Yu. A. Principles of administrative and legal support for the activities of law enforcement agencies. Knowledge, Education, Law, Management. 2023. № 2 (54). P. 114–120.

21. Holodnyk Yu. Principles of activity of law enforcement agencies. Visegrad Journal on Human Rights. 2023. Iss. 2. P. 55–61.

22. Holodnyk Yu. On the issue of reforming the system of law enforcement agencies of Ukraine. Visegrad Journal on Human Rights. 2023. Iss. 3. P. 28–32.

23. Holodnyk Yu. International standards of compliance with the rights and freedoms of citizens in the activities of law enforcement agencies of Ukraine. Visegrad Journal on Human Rights. 2023. Iss. 4. P. 40–44.

24. **Holodnyk Yu.**, Predmestnikov O., Vasylenko V., Gorinov P., Kudin S. Legal regulation of public control over the activities of Ukrainian law enforcement agencies: Experience of Ukraine and certain countries. Cuestiones Políticas. 2023. № 79. Vol. 41. P. 567–582. (*Holodnyk Yu охарактеризовано основи правового регулювання громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів України*).

Статті в інших виданнях

25. Голодник Ю. А. Діяльність правоохоронних органів Німеччини: досвід для України. Молодий вчений. 2023. № 10 (122). С. 153–159.

26. Голодник Ю. А. Адміністративно-правове забезпечення діяльності правоохоронних органів України. Молодий вчений. 2023. № 10 (122). С. 153–159.

Тези наукових доповідей

27. Голодник Ю. А. Теоретичні аспекти адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів. Світ наукових досліджень: Міжнародна наукова інтернет-конференція, м. Тернопіль – м. Переворськ, 20–21 квітня 2023 року: тези доповіді. Тернопіль, 2023. Вип. 18. С. 130–132.

28. Holodnyk Yu. Reform of the law enforcement system and its impact on combating crime in Ukraine. Слідча та детективна діяльність: виклики і перспективи: Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Харків, 25 травня 2023 року: тези доповіді. Харків, 2023. С. 47–51.

29. Голодник Ю. А. Реформа системи правоохоронних органів в Україні. Глобалізаційні виклики економіки, обліку, фінансів та права: Міжнародна науково-практична конференція, м. Полтава, 14 вересня 2023 року: тези доповіді. Полтава, 2023. С. 76–77.

30. Голодник Ю. А. Правоохоронні органи як суб'єкти захисту прав і свобод громадян. Актуальні дослідження правової та історичної науки: Міжнародна наукова інтернет-конференція, м. Тернопіль – м. Ополе, 18–19 вересня 2023 року: тези доповіді. Тернопіль, 2023. Вип. 53. С. 57–59.

31. Голодник Ю. А. Дискреційні повноваження в діяльності правоохоронних органів. Актуальні дослідження правової та історичної науки: Міжнародна наукова інтернет-конференція, м. Тернопіль – м. Ополе, 12–13 жовтня 2023 року: тези доповіді. Тернопіль, 2023. Вип. 54. С. 7–10.

32. Голодник Ю. А. Правоохоронні відносини в діяльності правоохоронних органів Modern Movement of Science: Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Internet Conference, Dnipro, 19–20 October 2023. Dnipro, 2023. P. 162–164.

33. Голодник Ю. А. Поняття та структура адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів. Світ наукових досліджень: Міжнародна наукова інтернет-конференція, м. Тернопіль, 21–22 листопада 2023 року: тези доповіді. Тернопіль, 2023. Вип. 24. С. 223–228.

34. Голодник Ю. А. Питання принципів адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України. Становлення та розвиток правової держави:

проблеми теорії та практики: XVI Міжнародна науково-практична конференція, м. Миколаїв, 21 грудня 2023 року: тези доповіді. Львів – Торунь, 2023. С. 98–101.

АНОТАЦІЯ

Голодник Ю. А. Адміністративно-правове забезпечення діяльності правоохоронних органів. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за науковою спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2026.

У дисертації наводиться теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, яка полягає у визначенні сутності та особливостей адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів України.

У роботі проаналізовано науково-методологічні підходи, пов'язані із адміністративно-правовим забезпеченням діяльності правоохоронних органів. Розкрито поняття та визначено структуру адміністративно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів. Підкреслюється важливість загальних та спеціальних принципів адміністративного права в діяльності правоохоронних органів, їхніх посадових осіб. Пропонується основоположні принципи діяльності правоохоронних органів доповнити новими принципами адміністративного права. Схарактеризовано функції держави в сучасних умовах. Визначено розуміння правоохоронної діяльності та правового механізму захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, визначено поняття «правоохоронні органи». Надано визначення поняття «правоохоронна система», звернено увагу, що правоохоронні органи мають багаторівневу систему, яка є необхідним елементом реалізації правоохоронної функції держави, здійснюваною правоохоронними органами відповідно до визначених у нормативно-правових актах повноважень.

Розкрито особливості адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України в умовах режиму воєнного стану. Здійснено дослідження вітчизняних та міжнародних нормативних актів, що сприяють активному залученню громадян та їх об'єднань у здійсненні контролю за діяльністю правоохоронних органів. Встановлено, що для кожного конкретного правоохоронного органу існує правова модель здійснення громадського контролю за їх діяльністю. Підкреслено, що забезпечення міжнародних стандартів дотримання прав і свобод громадян, безпеки суспільних і державних інтересів правоохоронними органами пов'язане, зокрема із стратегічним пріоритетом зовнішньої політики держави, яка взяла курс на входження до європейських та міжнародних структур, що потребує запозичення позитивного зарубіжного досвіду.

Проаналізовано вплив європейських моделей діяльності правоохоронних органів та перспективи їх використання в діяльності правоохоронних органів України. Досліджено діяльність правоохоронних органів в умовах запровадженого режиму воєнного стану та запропоновано авторські підходи щодо удосконалення діяльності правоохоронних органів України.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, методологія, правоохоронні органи, правоохоронна діяльність, адміністративно-правовий статус, система, структура, принципи, міжнародні стандарти, воєнний стан, громадський та публічний контроль, законодавство, удосконалення.

ANNOTATION

Holodnyk Yu. A. Administrative and legal support of law enforcement agencies. Qualifying scientific work in the form of a manuscript.

Thesis for a Doctor of Law Degree in Specialty 12.00.07 «Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law». National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 2026.

The dissertation provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific problem, which consists in determining the essence and features of administrative and legal support for the activities of law enforcement agencies of Ukraine.

The paper analyzes the scientific and methodological approaches related to the administrative and legal support of the activities of law enforcement agencies. The concept and structure of administrative and legal support for the activities of law enforcement bodies is defined. The importance of general and special principles of administrative law in the activities of law enforcement agencies and their officials is emphasized. It is proposed to supplement the basic principles of law enforcement with new principles of administrative law. The functions of the state in modern conditions are characterized. The understanding of law enforcement activities and the legal mechanism for protecting the rights, freedoms and legitimate interests of citizens is defined, the concept of «law enforcement agencies» is defined. The definition of the concept of «law enforcement system» is given, attention is drawn to the fact that law enforcement agencies have a multi-level system, which is a necessary element of the implementation of the law enforcement function of the state carried out by law enforcement agencies in accordance with the powers defined in regulatory legal acts.

Peculiarities of the administrative and legal status of law enforcement agencies of Ukraine in the conditions of the martial law regime are revealed. A study of domestic and international normative acts was carried out, which contribute to the active involvement of citizens and their associations in monitoring the activities of law enforcement agencies. It has been established that for each specific law enforcement agency there is a legal model for exercising public control over their activities. It is emphasized that the provision of international standards of compliance with the rights and freedoms of citizens, citizens, the security of public and state interests of the Ukrainian state by law enforcement agencies is connected, in particular, with the strategic priority of the foreign policy of the state, which has taken a course to join European and international structures, which requires borrowing positive foreign experience.

The influence of European models of law enforcement agencies and the prospects of their use in the activities of law enforcement agencies of Ukraine are analyzed. The activity of law enforcement agencies under the conditions of the introduced martial law regime was investigated and author's approaches to improving the activity of law enforcement agencies of Ukraine were proposed.

Key words: administrative and legal support, methodology, law enforcement agencies, law enforcement activities, administrative and legal status, system, structure, principles, international standards, martial law, public and public control, legislation, improvement.